

Bij LeA Uitgevers is in mei 2025 het boek ‘*Het stelsel van de erkende havenarbeid in België: tussen wal en schip*’ van dr. Laura De Meyer verschenen.

België kent bijzondere regels voor de organisatie van de havenarbeid. Hoewel die unieke wettelijke regeling (de ‘Wet Major’) ondertussen al meer dan vijftig jaar bestaat, wordt er sinds lang gefluisterd over haar problematische verhouding tot bepaalde (grond)rechten. Toch is er amper fundamenteel juridisch onderzoek naar gevoerd. Het laatste decennium oefent ook Europa er belangrijke druk op uit. In reactie daarop werd meermaals aan de spelregels gesleuteld. Dit boek capteert op treffende wijze hoe de havenarbeid hierdoor van een hidden tot een moving target ging.

Sinds de Europese aandacht voor de Belgische havenarbeiderswetgeving gaat er terecht meer aandacht naar de Belgische havenpools. Dit unieke boek is daarvan nog het sprekendste voorbeeld. Tegelijkertijd gaat de auteur verder dan het vullen van deze kennisleemte. Via een doorgedreven analyse van het ontstaan van de wetgeving, de doelstellingen die eraan ten grondslag liggen, de wijze waarop zij deze wil bereiken en de marge die het Europese recht voor dit alles laat, komt de auteur tot een uiterst actuele bevraging van de toekomstwaarde van dit gesloten tewerkstellingssysteem.

Met dit boek levert dr. Laura De Meyer een standaardwerk af dat relevant is voor zowel beleidsmakers als academici en rechtspractici die de techniciteit van de regelgeving onder de knie willen krijgen.

LeA Uitgevers interviewde dr. Laura De Meyer naar aanleiding van deze publicatie.

Vanwaar is uw interesse ontstaan om een toch niet alledaags onderwerp als de organisatie van de havenarbeid te analyseren?

Mijn bijzondere interesse voor de havenarbeid dateert al van 2012. Toen werd ik geconfronteerd met een pro-Deodossier, waarin het ging om een beroep tegen de weigering om een erkenning als havenarbeider te verlenen, op basis van de Havenarbeidswet. Hoewel het gewenste resultaat uiteindelijk uitbleef, is dit boek eigenlijk het resultaat van dat ene dossier. De juridische kennisleemte over de organisatie van de havenarbeid die ik tijdens de behandeling van dat dossier opmerkte, heeft mij al die tijd blijven verbazen.

En na mijn overstap naar de academische wereld in 2014 zag ik de kans om deze kennisleemte te remediëren. Ik heb toen de havenarbeid als onderzoeksproject voorgesteld. Behalve mijn persoonlijke ervaring, wees ook een korte verkenning van de bestaande literatuur op de theoretische noodzaak hiervan. De juridische studies over de iconische “Wet Major”, die in 2022 zelfs 50 jaar bestond, zijn immers op één hand te tellen.

Er is nauwelijks gespecialiseerde rechtsleer, en ook op het vlak van rechtspraak blijven duidelijke uitspraken grotendeels uit. Alleen over de strafrechtelijke beveiliging van artikel 1 van de Havenarbeidswet komen er af en toe betwistingen voor. Meestal gaat het dan over de vraag of bepaalde arbeid onder de Havenarbeidswet valt.

Is er vanuit andere disciplines dan wel aandacht voor de havenarbeid?

Ja, als er al aandacht is voor de organisatie van de arbeid in de Belgische zeehavens, dan is dat vooral vanuit andere wetenschappelijke disciplines zoals geschiedenis, arbeidssociologie en (haven)economie. Zelfs in de kunst en literatuur is er interesse voor de (Antwerpse) havenarbeider.

De juridische desinteresse verbaast toch, gezien het belang van de havensector?

De decennialange juridische desinteresse in het bijzondere statuut van havenarbeiders staat inderdaad haaks op de uitzonderlijke rol die de havensector speelt in onze nationale economie. Het belang van de Belgische zeehavens voor Vlaanderen en België is niet

te onderschatten. Bovendien zijn ze essentieel voor de bevoorrading van het land en het Europese achterland. Het is dan ook opvallend dat de organisatie van de havenarbeid, die bewust een cruciale rol speelt in de concurrentiële slagkracht van onze havens, zo lang juridisch onderbelicht is gebleven. Die ‘verwaarlozing’ verbaast me nog steeds.

Toch bijzonder: enerzijds is er de ‘juridische desinteresse’ in ons land, maar daartegenover is er een niet te miskennen Europese druk op het stelsel. Hoe kijkt u daarnaar?

Inderdaad, het valt op. Sinds 1997 is er een voortdurende druk van de Europese Commissie – soms hard, soms zacht – om verplichte havenpools zoals de Belgische af te schaffen of minstens aan te passen. Gezien de ruime reikwijdte van het vestigingsrecht, was het al lang duidelijk dat de Belgische regeling vroeg of laat onder druk zou komen te staan. De formele ingebrekestelling van België op 28 maart 2014, wat het startschot gaf voor een reeks aanvallen op ons stelsel met het Europese recht als wapen, kwam dan ook niet als een verrassing.

Hoe komt deze confrontatie tussen het Europese beleid en de Belgische Havenarbeidswet in uw werk aan bod?

In mijn onderzoek besteed ik bijzondere aandacht aan de recente confrontaties tussen het Europese havenbeleid en het primaire Unierecht aan de ene kant, en de Belgische Havenarbeidswet aan de andere kant. Ik focus daarbij vooral op de beperkingen die deze wet stelt aan de vrijheid van werkgevers om zelf personeel te kiezen en om vrij loononderhandelingen te voeren. De interferentie met het Europese recht loopt als een rode draad door mijn studie, maar wordt steeds geïntegreerd behandeld, precies daar waar het relevant is voor de beoordeling van de houdbaarheid van het stelsel.

Men zou kunnen denken dat de Havenarbeidswet vooral arbeidsrechtelijk is. Klopt dat beeld?

Dat beeld klopt niet helemaal. De Havenarbeidswet is veel ruimer dan enkel arbeidsrechtelijk. Door de strafbaarstelling van overtredingen, de afstemming van sociale wetgeving op het statuut van havenarbeiders en de administratiefrechtelijke aard van de erkenning als havenarbeider, bevindt de studie zich op het snijvlak van het strafrecht, het socialezekerheidsrecht, het welzijnsrecht, het bestuursrecht en – als afgeleide

daarvan – het gerechtelijk recht. Ook grondwettelijke vragen komen aan bod in mijn onderzoek, want het uitgebreid in kaart brengen van de juridische organisatie van de havenarbeid leidt immers tot grondwettelijke vragen, vooral over de verenigbaarheid met het grondwettelijk legaliteitsbeginsel. In mijn studie wordt dus ook het grondwettelijk recht aangeraakt, zij het summier, maar toch zeker.

Sinds 1997 is er een voortdurende druk van de Europese Commissie om verplichte havenpools zoals de Belgische af te schaffen. De formele ingebrekestelling van België in 2014 kwam dan ook niet als een verrassing.

En hoe verhoudt de Havenarbeidswet zich tot het collectief arbeidsrecht?

De Havenarbeidswet verwijst voor het bepalen van de wettelijk beschermde havenarbeid en havengebieden naar de wijze waarop dat voor de toepassing van de Cao-Wet gebeurt. Daardoor is er een functionele excurs naar het collectief arbeidsrecht. In mijn onderzoek focus ik vooral op hoe deze doelbewuste keuze van de wetgever zich verhoudt tot de doelstellingen van de wet.

Hoe ziet u, na uw grondige studie van de problematiek, de toekomst van het stelsel en zijn er bepaalde ingrepen echt nodig volgens u?

Ik ben ervan overtuigd, en dat blijkt ook uit mijn onderzoek, dat het wettelijk stelsel van de erkende havenarbeid in zijn voortbestaan wordt bedreigd door verschillende elementen, zowel van binnenuit als van buitenaf. Deze zijn niet allemaal terug te voeren op mismatches tussen de doelstellingen van het stelsel en de huidige implementatie, of op de verhouding tot het Europese recht. Feit is dat het stelsel in zijn huidige vorm niet kan blijven bestaan. Mijn onderzoek levert alvast een blauwdruk op voor een noodzakelijke hervorming, waarbij ik de voornaamste krachtlijnen in mijn boek vermeld.

De meest structurele ingreep betreft de noodzakelijke bijstelling van het wettelijk uitgangspunt dat de haven als één grote onderneming ziet. Dit vormt immers het fundament van de erkenning van de gezamenlijke

verantwoordelijkheid van havenbedrijven voor alle werknemers in het havenbedrijf. Hoewel er ook kleinere, cosmetische ingrepen nodig zijn, is het vooral deze fundamentele aanpassing waar “de oude dame” zich aan zal moeten wagen. Doet ze dat niet, dan valt ze effectief tussen wal en schip.

Het stelsel van de erkende havenarbeid in België: tussen wal en schip?

Laura De Meyer

mei 2025

ISBN 978-94-646-6274-0

hardback | 594 pp.

125 euro

